

Николайчук Л.М.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри соціальних комунікацій та права
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу*

Глинка І. М., Халус І. І.

*студенти четвертого курсу
інженерно-екологічного інституту
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу*

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО-ПРАВОВОЇ НАУКИ ТА ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

На сьогодні дуже важливим курсом серед інших юридичних дисциплін є екологічне право. Еколого-правова наука України та система екологічного права ще зовсім молоді.

Доцільність обраної теми зумовлюється тим, що екологічне право мовчати повинно захищати людей та довкілля, і як щира ненька піклуватися про їх розвиток та збагачення.

Нинішню екологічну ситуацію в Україні можна охарактеризувати, як кризову, що формувалася протягом тривалого періоду через нехтування об'єктивними законами розвитку і відтворення природно-ресурсного комплексу України. Відбувалися структурні деформації народного господарства, за яких перевага надавалася розвитку в Україні сировинно-видобувних, найбільш екологічно небезпечних галузей промисловості. Норми права носили декларативний характер і не стримували занепад екологічного стану України, зараз, з прийняттям низки суттєвих законодавчих актів, все рівно, ще рано казати про належне правове регулювання, відсутній також механізм реалізації права на здорове і безпечне довкілля, панує екологічний нігілізм, зумовлений багатьма факторами.

Україна, на жаль, дедалі більше відстає в науковому поступі. Молоді вчені, ледь захистивши дисертації, здебільшого тікають за кордон у пошуках самореалізації та кращого заробітку. Це стосується, на нашу думку, і еколого-

правової науки. Причин багато, як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру: від нестачі фінансування до нестачі банальних навичок комунікації і самореалізації. Одна із них – фінансування наукових досліджень. Дискусії про те, чи варто фінансувати науку в бідній країні, коли грошей не вистачає на найнеобхідніше, тривають понад 20 років. Майже стільки ж виповнилося крилатій фразі 42-го президента США Білла Клінтона: «Америка має хороші університети не тому, що багата. Америка багата тому, що має хороші університети». В Україні, як відомо, звикли фінансувати науку за залишковим принципом.

Дозволимо висловити свою позицію. Вітчизняній еколого-правовій науці доводиться долати той самий шлях – боротьби з прагматизмом, із загрозами повноцінному і комфортному буттю на Землі. Сьогодні спеціалісти до забруднених зараховують 70% території держави, господарська і побутова діяльність спричинила порушення екологічної рівноваги довкілля. І яким би високим не був сьогодні рівень еколого-правових досліджень наявних проблем,

здолати ситуацію, яка склалася, за допомогою наукових напрацювань – пропозицій, рекомендацій тощо у цій сфері відомих вчених, навіть цілих наукових закладів не вдасться.

За останні роки було прийнято майже 230 екологічних програм. Однак, видається, мало хто наважиться дати позитивну оцінку їх реалізації в житті. Причина такого стану речей полягає в тому, що ми недостатньо проявляємо свою громадянську позицію, не б'ємо на сполох, щоб змінити ситуацію на краще. Звертаючись до совісті суспільства, держави, ми забуваємо, що совістю наділена лише людина: її не можна вимагати від народу, від держави. Така ситуація змушує звернути увагу на майбутні наукові кадри, які готуються сьогодні в студентській аудиторії. Однак багаторічний досвід викладача дає підстави висловити думку про те, що наша нинішня вища школа стає схожою на середню. Це стосується і масовості, і рівня підготовки, і рівня накопичених знань у тих, хто сьогодні перебуває на студентській лаві.

Формування екологічної правосвідомості у сучасності має бути найголовнішим завданням еколого-правової освіти, яка є необхідним елементом культури людини. Право громадян на освіту, в тому числі еколого-правову, закріплено Конституцією України, законодавством України про освіту, Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» та іншими нормативно-правовими актами.

Екологічна освіта – система знань, спрямованих на засвоєння теорії і практики загальної екології, спеціальних екологічних знань у конкретних сферах професійної діяльності, включно елементи географічних, біолого-медичних, геохімічних, соціально-економічних і технічних галузей знань. Необхідність високоякісної екологічної підготовки професіоналів різних спеціальностей вимагають й світові стандарти сучасної господарської діяльності.

Проблемами еколого-правової освіти є:

1) неефективне застосування природоохоронного законодавства для забезпечення екологічних прав громадян;

2) необ'єктивне осмислення ролі та місця законодавчих і підзаконних актів, кількість яких постійно зростає, у системі права; неврегулювання екологічних правовідносин;

3) недостатнє обґрунтування низки нових законодавчих положень, концептуальних підходів до врегулювання екологічних правовідносин; а також відсутність проведення їх наукової класифікації за галузевими, функціональними, інституційними ознаками;

4) несвоєчасна систематизація та відтворення новачійних процесів у підручниках та інших навчально-методичних матеріалах; відсутність оптимальної навчально-методичної бази для об'єктивного сприйняття студентами й іншими категоріями освітян (магістрами, аспірантами, докторантами тощо) еколого-правових явищ, специфіки їх відображення в екологічному законодавстві та праві;

5) відсутність у студентської молоді виважених еколого-правових поглядів, прогресивного еколого-правового світогляду;

6) не вирішення сучасних еколого-правових питань на макро- і мікрорівнях за допомогою державно-правових засобів; необхідність створення широкої мережі закладів по проведенню просвітницької еколого-правової діяльності;

Для визначення екологічної освідченості студентів ми провели дослідження і з'ясували, що їхня обізнаність є дуже низькою: більшість опитаних не володіють такими знаннями. З метою усунення цієї інформаційної прогалини нами пропонувалось ознайомитись із інформаційним буклетом, що вміщує основні екологічні матеріали.

Основну увагу ми звернули на засмічення земель, річок та озер, безпідставне зрубвання дерев, викиди в атмосферу забруднюючих речовин.

Сучасні екологічні проблеми і пошуки шляхів їх вирішення, на нашу думку, є передумовами запровадження нової моделі освітньої системи XXI століття. Така система покликана поєднати в собі все позитивне з минулого і сучасного, а також повинна бути орієнтована на формування якісно нової людини – людини екологічної, оскільки витоки екологічних проблем, слід шукати, перш за все, в самій людині, в особливостях її «людських якостей».

Отже, цілком очевидно, що для вирішення екологічних проблем необхідно змінити саму людину, її свідомість, культуру, світогляд тощо. Вирішальну роль в цій трансформації покликана відіграти саме еволюція свідомості, якої можна досягти, зокрема шляхом екологізації свідомості особистості. Осмислення суті і ролі освіти в процесі екологізації свідомості як особистості, так і суспільства в цілому, переходу суспільства до сталого розвитку дає підстави зробити наступні методологічні і соціальні висновки: яка система освіти, таке суспільство і держава, і навпаки, яка держава, така і освіта. Це означає, що зміни в екологічній сфері, перехід до сталого розвитку суспільства повинен здійснюватися через сталу освіту.

В світлі концепції сталого розвитку ідеалом освітніх систем має стати формування особистості, яка готова будувати свої відносини з навколишнім середовищем на основі розуміння його цілісності та архіважливості для існування самої людини.

Такі якості особистості можуть бути закладені через освітні системи. І в даному разі необхідно об'єднати зусилля практично всіх наук: філософії, соціології, політології і, безумовно, правової, в тому числі, еколого-правової науки

Список використаних джерел:

1. А. П. Гетьман, М. В. Шульга "Екологічне право України" Підручник Харків 2012
2. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України від 21.12.2010 р. за № 2818-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 26 (30.06.2011). – Ст. 218
3. Національна програма правової освіти населення. Затв. Указом Президента України від 18 жовтня 2001 р. // Офіційний вісник України.– 2001. - №43.

Николайчук Л.М.

*кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри соціальних комунікацій та права
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу*

Богачова С. Р., Одосій Н.З.

*студенти четвертого курсу
інженерно-екологічного інституту
Івано-Франківський національний університет
нафти і газу*

м. Івано-Франківськ

НАУКОВІ КОНЦЕПЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ СУСПІЛЬСТВА І ПРИРОДИ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КРИЗИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ НАУКИ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

Людина постійно перебуває у взаємодії з іншими соціальними суб'єктами та з навколишнім середовищем (природою). Ці дві системи органічно пов'язані між собою, причому рівень розвитку суспільства визначає ставлення людини до природи.